

18. **Шубравська М. М.** Д. І. Яворницький. Життя, фольклористично-етнографічна діяльність / М. М. Шубравська. – К., 1972.

19. **Эварницкий Д. И.** Запорожцы в поэзии Т. Г. Шевченка / Д. И. Эварницкий // Летопись Екатеринославской ученой комиссии. – Екатеринослав, 1912. – Вып. 8. – С. 102–159.

20. **Эварницкий Д.** К биографии Т. Г. Шевченко / Д. Эварницкий // Вестник Екатеринославского земства. – 1905. – № 16–17. – С. 399–405.

21. **Эварницкий Д. И.** Т. Г. Шевченко – народный украинский поэт (Реферат, прочитаний на засіданні Шевченківського ювілейного комітету 25 лютого 1914 р.) / Д. И. Эварницкий // Южная заря. – 1914. – 1 марта, № 2306.

22. **Яворницький Д.** Вечірні зорі (Вірші) / Д. Яворницький. – Вид. 2-е. – Екатеринослав, 1910.

23. **Яворницький Д. І.** За чужий гріх: Роман / Д. І. Яворницький / передм. М. М. Олійник-Шубравської. – Х., 1993.

24. **Яворницький Д. І.** Т. Г. Шевченкові (вірш) / Д. І. Яворницький // Дніпрові хвилі. – 1911. – № 10. – С. 135–136.

Надійшла до редколегії 07.06.2014

УДК 94(477.63): 930.25

З. П. Маріна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Г. А. ЗАЛЮБОВСЬКИЙ: БІЛЯ ВИТОКІВ АРХІВНОЇ КОМІСІЇ МІСТА КАТЕРИНОСЛАВА

Проаналізовано діяльність Г. А. Залюбовського в 80-90-х роках XIX ст., спрямовану на відкриття Катеринославської губернської архівної ученої комісії.

Ключові слова: Г. А. Залюбовський, Катеринослав, архівна учена комісія, «Екатеринославские губернские ведомости», «Екатеринославский юбилейный листок».

З. П. Марина

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

Г. А. ЗАЛЮБОВСКИЙ: У ИСТОКОВ АРХИВНОЙ КОМИССИИ ГОРОДА КАТЕРИНОСЛАВА

Проанализирована деятельность Г. А. Залюбовского в 80–90-х годах XIX в., направленная на открытие Екатеринославской губернской архивной ученой комиссии.

Ключевые слова: Г. А. Залюбовский, Екатеринослав, архивная ученая комиссия, «Екатеринославские губернские ведомости», «Екатеринославский юбилейный листок».

Z. P. Marina

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

G. A. ZALUBOVSKY: AT THE ORIGINS OF THE ARCHIVAL COMMISSION OF THE CITY OF EKATERINOSLAV

Hryhoriy Antonovych Zalubovsky is one of the first researchers of ethnography, folklore and local lore of the original and ethnically mixed Katerynoslav guberniya (provincet). Biographical data give information about H.A. Zalubovsky's origin. He was of noble family from Poltava region, he studied at Katerynoslav gymnasia and at Kharkiv University. At first H. A. Zalubovsky studied at the faculte of natural sciences and then at the faculty of history and pyilology. His education contributed to his forming as a scientist and public figure. The first publications devoted to the role of H. A. Zalubovsky studied at the faculty of natural sciences and then at the faculty of history and philology. His education contributed to his forming as a scientis and public figure. The first publications devoted to the role of H. A. Zalubovsky in historical and local lore studying of Katerynoslav province appeared in 70-s and 80-s of the last century (V. Zaremba, G. Shvydko, V. Moroz). During the last years there is a growing interest to his many-sided scientific heritage literary public and political activity. We mean the works by L. Ivannikova, S. Svitlenko and O. Shkolna.

In contrast to other directions Zalubovsky s efforts to study and use local archives and opening of the scientific commission in Katerynoslav have not been investigated in scientific publications yet Studied materials showed that H. A. Zalubovsky tried to attract attention of the scientists and public figures to the archives usage of different Katerynoslav institutions as a historical source. This idea was discussed bi H. A. Zalubovsky with the contributors of the newspaper «Екатеринославские губернские ведомости» («Katerynoslav Province Gazette»), on the pages of «Екатеринославский юбилейный листок» («Katerynoslav Anniversary Edition») created on his initiative and his private correspondence.

The articles on the above-mentioned problem published in the local press and archives documents of the XVIII – the beginning of the XIX century have been analyzed. According to H. A. Zalubovsky's idea their republication evidently showed the importance of archives sources usage for reconstruction of the concrete historical events not only in the region but also in the South of the Russian empire.

In 1903 scientific archives commission was opened. It was an important event in the history of the region and it was realization of H. A. Zalubovsky's idea concerning its role in consolidation of scientists for studying Katerynoslav province using a rich heritage of local archives sources.

Key words: H. A. Zalubovsky, Katerinoslav, arhives scientific commission, «Ekaterinoslav province news», «Ekaterinoslav anniversary sheet».

У 2011 р. виповнилося 175 років від дня народження Григорія Антоновича Залубовського – зачинателя етнографічного вивчен-

ня дуже своєрідної в етнічному відношенні Катеринославської губернії [12, с. 161–171]. Однією з перших публікацій, що ознаменувала початок уваги з боку сучасних дослідників до ролі Г. А. Залюбовського в історико-культурному та етнографічному дослідженні Катеринославщини, була стаття В. Заремби в обласній газеті «Прапор юності» від 23 грудня 1978 р. [8]. У ній автор наголошував на значному внеску Г. А. Залюбовського в розвиток культури та освіти Катеринослава, вивчення фольклору та етнографії краю. Кілька років потому, в 1988 р., у регіональному виданні опублікована стаття Г. К. Швидько [19]. У ній авторка розглянула діяльність Г. А. Залюбовського як краєзнавця цього непересічного регіону Півдня Російської імперії, підкреслила наукову значимість для сьогодення його історичних записів. Ще одна публікація у місцевій газеті «Днепр вечерний» В. С. Мороза [13] з'явилася в 1989 р. Крім фактів, що стосуються біографії та узагальнюючих відомостей про професійно-наукову діяльність Г. А. Залюбовського, автор звертає увагу на те, що перші спроби життєпису Григорія Антоновича належать Я. Акініфієву. Саме ним у лютому 1914 р. на засіданні Катеринославської Вченої архівної комісії виголошена не тільки ґрунтовна доповідь про вченого, а й висловлені плани стосовно видання «капитальной» праці з цього питання.

Останнім часом у зв'язку зі зростанням загального інтересу до проблем української етнографії ім'я цього науковця все частіше привертає увагу дослідників. Маємо на увазі публікації Л. Іваннікової [9–11], які присвячені вивченню фольклорних надбань Г. А. Залюбовського, його внеску в становлення та розвиток фольклористики на Півдні України. Розвідки С. І. Світленка висвітлюють зв'язок Григорія Антоновича з представниками ліберально-демократичного руху, що отримав значне поширення в 60-х рр. XIX ст. серед тогочасної інтелігенції, в тому числі й студентів [16–17]. З позицій відтворення загальної атмосфери губернського міста на початку XX ст., розвитку місцевої історії та культури С. В. Абросимовою аналізується постать В. Данилова, його роль у висвітленні процесу становлення етнографії на Катеринославщині. У контексті дослідження окрема увага приділялася авторкою, зокрема, і Г. А. Залюбовському [1]. Ще один напрям творчої діяльності Григорія Антоновича, який, видається нам, на сьогодні найменш вивченим, знайшов відбиток у статтях та дисертаційному дослідженні О. Д. Школьної [20; 21]. Маємо на увазі багатогранну літературну творчість та видавничу діяльність Г. А. Залюбовського, що й обумовило появу та побутування у катеринославському суспільстві стосовно нього вислова – «літературний батько».

Відносно ж діяльності Г. А. Залюбовського щодо вивчення та використання губернських архівів та відкриття ученої комісії в м. Ка-

теринослав на сьогодні не маємо спеціальних досліджень. Останнє й обумовлює актуальність запропонованої публікації.

Джерельну базу роботи утворюють опубліковані на сторінках «Екатеринославського юбилейного листка» статті та замітки Г. А. Залюбовського, пов'язані з обґрунтуванням необхідності відкриття Катеринославської губернської архівної комісії, а також архівні матеріали, що нині зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України.

Щодо часу та місця народження Г. А. Залюбовського, автор одного з некрологів, В. Степовий, обмежується фразою, що народився він на Катеринославщині в 1836 р. [18]. Цікаві дані про родовід Г. А. Залюбовського містить комплекс матеріалів (більш ніж 300 документів), який зберігається у фондах Дніпропетровського національного історичного музею імені Д. І. Яворницького і хронологічно охоплює період від 1816 по 1908 рр. Нещодавно він був ретельно опрацьований Н. Є. Василенко, що дозволило їй відтворити деякі досі невідомі сторінки біографії Г. А. Залюбовського та його родини [2, с. 98–108]. Зокрема, підтверджені відомості про походження Григорія Антоновича з дворянського роду Залюбовських, що мешкали в Кобеляцькому повіті на Полтавщині. Загальновідомо, що у 1852 р. Григорій Антонович закінчив повний курс Катеринославської класичної гімназії. Подальше його навчання пов'язане з Харківським університетом, де майбутній науковець навчався на природничому (1853–1855) та історико-філологічному (1862) факультетах. Обидва рази він вимушено, як свідчать дослідження науковців та проаналізовані нами архівні матеріали, полишав університет через причетність до революційно-демократичного руху. Саме поширення ідей романтизму, народництва обумовили формування особистості Г. А. Залюбовського, його наукових та суспільно-політичних поглядів. Останнє знайшло прояв у активній позиції Григорія Антоновича з проблем місцевого самоврядування, народної освіти, у вивченні краєзнавства, фольклору та етнографії Катеринославщини.

Зазначимо, що ще у 80–90-х рр. XIX ст., розуміючи важливість подальшого не тільки промислового, а й культурного та наукового розвитку рідного Катеринослава та усього краю, він піклувався про створення тут на зразок інших губернських установи, яка б сприяла об'єднанню у цьому напрямі зусиль позитивно налаштованих вчених та громадських діячів. Такою установою, на думку першого катеринославського етнографа, мала бути учена архівна комісія.

Неодноразово це актуальне питання порушувалося Григорієм Антоновичем на зборах членів редакції газети «Катеринославские губернские ведомости», до складу якої він входив і серед яких більшість «принадлежали к недавнему пришлому элементу нашего горо-

да». Цей факт, освіта і вік останніх, на думку анонімного автора життєпису науковця, зумовили відсутність підтримки з їх боку у цій справі, оскільки «были иного настроения, образования и еще в слишком молодом возрасте, чтобы удовлетворяться стариною» [3, с. 15].

На сторінках журналу «Екатеринославский юбилейный листок», що був започаткований за ініціативи Григорія Антоновича у зв'язку зі святкуванням 100-річного ювілею міста, також знаходимо публікації з означеної проблеми. Перш за все, маємо на увазі численні матеріали щодо різних архівів Катеринослава. Так, у № 4 за підписом «З. Г.» опублікована оглядова стаття «Архивы г. Екатеринослава» [4, с. 30–31]. Автор перелічує основні губернські архівосховища. Зокрема, називає такі: архіви губернського правління та палати державного майна, казенної палати й губернського казначейства, окружного суду, міської думи, класичної гімназії та духовної консисторії. У стислій формі визначається якого роду справи зосереджені в кожному з архівів та стан їх збереженості, окремо підкреслюється необхідність з'ясування низки питань щодо часу формування кожного з них.

У випадках, коли архів розпродувався, Г. А. Залюбовським відзначається необхідність з'ясування, коли і до кого потрапили документи та чи можливо зробити з них копії. Тобто звертається увага на ті обов'язкові відомості про архівну установу, що побутують і в наш час. Вони свідчать про його неабияку зацікавленість у вирішенні проблеми збереження комплексів архівних джерел та наукову обізнаність в архівній справі. Факт недостатнього використання тогочасними істориками та публіцистами матеріалів місцевих архівів пояснюється науковцем не тим, що «он был скуден и безинтересен», «а потому, что остается в совершенной безвестности» [4, с. 31].

У зв'язку зі святкуванням ювілею м. Катеринослав, Григорій Антонович звертав особливу увагу сучасників на матеріали архіву міської думи, пропонував їх публікацію окремою збіркою «без изменения текста». Саме використання цих архівних джерел, як вважав Г. А. Залюбовський, дозволило б висвітлити низку питань щодо історії міста і, зокрема, таких, як причини заснування та локалізація міста, що є і зараз актуальними, про що свідчить існуюча дискусія з цього приводу.

Стосовно архіву «старых судебных мест» пропонувалося звернути увагу на можливість їх використання при вивченні питань, пов'язаних із правопорушеннями та майновими відносинами серед різних прошарків місцевого суспільства протягом століття тощо. Останнє, за Залюбовським, дозволило б пояснити існування різних побутових явищ не тільки у минулому, але й обґрунтувати їх присутність у тогочасному суспільстві.

Наприкінці названої статті автор акцентував увагу читача на необхідності якомога скорішого опублікування комплексів архівних до-

кументів, бо це «будет важно не только для местной археологии, для местных любителей старины и всего родного, но и для историка, воспроизводящего общую историю государства по данным краевого быта и его особенностей, и соответственных государственных мероприятий» [4, с. 31].

Невеликі за обсягом замітки із публікацією архівних документів із різних питань соціально-культурного життя губернії вміщені у низці випусків названого вище видання. Наприклад, у № 8 Григорієм Антоновичем до замітки «О старом Катеринославе» (№ 1 «ЕЮЛ») публікується копія документа XVIII ст. від «октября 26 д[ня] 1779 года» [5, с. 70–71]. Останній є надзвичайно важливим для розкриття зміни ставлення з боку Російського уряду до запорозької старшини після скасування Запорозької Січі. Адресатами «Ордеру» із Азовської губернської канцелярії виступають представники місцевої влади в найзначніших пунктах Новомосковського повіту – Богородичному, Кам'янці та Петриківці. Їм рекомендується поводитись із «старшиною как с дворянами», навіть при розгляді юридичних справ. Така ситуація є свідченням «переломного в історії козацтва України етапу – трансформації етносоціального утворення війська Низового Запорозького в нові соціальні страти суспільства Російської імперії» [8, с. 289].

Цікавим є і документ «Генерал-губернаторская оранжерея и ревенная плантация в г. Катеринославе в 1797–1800 годах» [6, с. 204–206]. У ньому йдеться про розпродаж катеринославської казенної оранжереї та тих умов, дотримання яких є обов'язковою складовою тодішньої юриспруденції (про виклик усіх бажаючих брати участь у торгах, терміни їх проведення тощо). У документі мова йде також про загальну кількість та видовий склад дерев та рослин – усього 507 екз. Однак, Г. А. Залюбовський зауважував як недолік у складанні документа відсутність відомостей щодо вартості кожного з насаджень та відзначав присутність у колекції казенної оранжереї доволі відомих та розповсюджених навіть у нашому краї (абрикос, жасмин, лимон та ін.).

Друга частина документа відноситься до 1800 р., коли адміністративні органи в губернських та повітових містах розпочинають активну кампанію з вирощування лікарських рослин. Підставою для цього став особливий наказ Новоросійського губернського правління про відведення «по избранию медицинских чинов» ділянок для «посева ревенных семян». Відповідальність за втілення цього розпорядження було покладено на «Новороссийского уезда штаб-лекаря Рандау». Оскільки виникли певні проблеми у вирішенні матеріальних затрат при облаштуванні ревенної плантації, то Рандау розпочав тривалу у часі переписку з місцевим магістратом та губернським правлінням.

Матеріали, які наводить Григорій Антонович, за його словами, наочно віддзеркалюють тогочасні методи управління містом, складання кошторисів та загалом використання місцевого бюджету. Зокрема, у рішенні місцевого магістрату йшла мова про необхідність з боку Рандау надати документи, які б обґрунтували виділення необхідних коштів для придбання лісу для огорожі плантації, якість та кількість деревини та людських ресурсів. Передбачається, що головними платниками у даному випадку виступають купці та міщани, як найстабільніша частина міського населення. Стосовно робітників, які б доглядали за насадженнями, Рандау пропонує звернутися до Новоросійського (Катеринославського – З. М.) городничого Головіна [6, с. 206].

Безпосередньо питання про створення архівної комісії порушується Г. А. Залюбовським в № 23 «Екатеринославского юбилейного листка» в статті «Об открытии в Екатеринославе губернской архивной комиссии» [14, с. 222]. На початку автор наводить витяг із наказу № 57 1884 р. про відкриття архівних комісій в декількох губерніях Російської імперії та можливість їх подальшого створення у разі необхідності. Аналізуючи поточну ситуацію, Григорій Антонович зазначає, що в Катеринославі вже склалися відповідні умови: з'явилися люди з відповідною «ученою підготовкою», котрі зайнялися б цією справою, сформувався «просвещенное сочувствие к делу» і, як припускав автор, знайдуться кошти для того, «чтобы двинуть дело».

На думку науковця, поява означеної установи у такій багатій на архівні сховища губернії є своєчасною, а саме створення такого закладу покликане виконати почесне завдання – «сохранить богатый исторический материал и обогатить науку сведениями за целое столетие жизни края».

Свідченням безперервних і постійних зусиль щодо створення архівної комісії є лист, що зберігається в Інституті рукопису і пропонується для ознайомлення читачам [7]. Документ на двох сторінках. Лист надісланий Г. А. Залюбовським до Чернігова 16 грудня 1896 р. Адресований до Бориса Дмитровича¹, який, вочевидь, мав відношення до видання «Земського збірника Чернігівської губернії» з проханням надіслати примірники для «Міської громадської бібліотеки». Для більшого переконання автор посилається на те, що серед інших завдань бібліотека має стати центром, в якому зібрані «всякого рода издания», що мають відношення до Південної Росії. Стосовно питання про архівну комісію, важливим є те, що посилаючись на вище озна-

¹ Вважаємо, що мова йде про Бориса Дмитровича Грінченка (1863–1910) українського письменника, публіциста, фольклориста, мовознавця, громадського діяча. У цей час він мешкав у м. Чернігів. За «Словник української мови» одержав премію ім. М. Костомарова Російської академії наук.

чений збірник, Г. А. Залюбовський відзначає факт створення в Чернігові архівної комісії і з жалем констатує, що в Катеринославі «давно идут толки об открытии подобной комиссии. Но нет еще устава и т. д.». І далі: «Не найдете ли Вы возможность сообщить мне подробности открытия этой комиссии и пути, которыми пришли к ее открытию? Какими средствами она обладает и как они добываются». У цьому ж листі пропонуються для публікації в чернігівській збірці етнографічні матеріали з Катеринославської губернії.

Але, незважаючи на такі активні та тривалі у часі спроби, відкриття архівної комісії відбулося тільки через кілька років після смерті науковця – 16 березня 1903 року. Створена установа об'єднала навколо себе катеринославських істориків, літературознавців, краєзнавців та представників інших галузей тогочасної науки. Почесними членами комісії були обрані провідні українські вчені В. Б. Антонович, Д. І. Багалій, М. С. Грушевський та ін.

Катеринославська учена архівна комісія залишила помітний слід у формуванні джерельної бази різних галузей історичної науки, розвитку археографії тощо. Відіграла вона й певну роль в етнографічному вивченні поліетнічного населення краю. Свідченням цього є статті у заснованому науково-історичному виданні «Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии». За час свого існування (до 1916 р.) комісією видано 10 його випусків. Редактором видання був А. С. Синявський, особа достатньо відома серед катеринославської інтелігенції – директор комерційного училища.

Діяльність архівної комісії, як і вважав за необхідне Г. А. Залюбовський, була спрямована на пошуки, вивчення та публікацію історичних джерел XVIII–XIX ст. щодо історії не тільки Катеринославі, а й усієї України.

У працях членів та співробітників цієї установи (В. О. Біднов, В. В. Данилов, В. Д. Машуков, Я. П. Новицький, В. І. Пичета, Д. І. Яворницький та ін.) постійно використовувалися матеріали місцевих архівів, про стан збереженості яких так піклувався Григорій Антонович. Розглянуті вище його публікації з приводу необхідності створення архівної комісії, організаційних та наукових засад установи, безперечно, сприяли формуванню суспільної думки щодо важливості та інформаційної цінності архівних документів, що певним чином позначилося на діяльності цієї установи на початку XX ст., ставленню до неї з боку прогресивно налаштованої інтелігенції міста Катеринослава.

Бібліографічні посилання

1. **Абросимова С. В.** Катеринославський дослідник В. В. Данилов і його внесок у вивчення місцевої історії та культури / С. В. Абросимова // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті. – Д., 2001. – С. 153–160.

2. **Василенко Н. Є.** Катеринославець (Маловідомі сторінки з життя родини Григорія Залюбовського мовою архівних документів) / Н. Є. Василенко // Видатні особистості. Музейна персоналістика: матеріали обласної музейної наук. конф. – Д., 2008. – Вип. 10.
3. **Життєпис Г. А.** Залюбовського // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України. Відділ рукописів. – Ф., Х, спр. 4857.
4. **З. Г.** Архивы г. Екатеринослава / Г. З. // Екатеринославский юбилейный листок (далі – ЕЮЛ). – 1887. – № 4. – С. 30–31.
5. **Залюбовский Г.** К заметке «О старом Катеринославе» / Г. Залюбовский // ЕЮЛ. – № 8. – С. 70–71.
6. **Залюбовский Г.** Генерал-губернаторская оранжерея и ревенная плантация в г. Екатеринославе в 1797–1800 годах / Г. Залюбовский // ЕЮЛ. – 1887. – № 21. – С. 204–206.
7. **Залюбовский Г.** Письмо в Чернигов / Г. Залюбовский // Інститут рукопису Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського НАН України. ВР. – Ф.
8. **Заремба В.** Етнограф, фольклорист, вчений... / В. Заремба // Прапор юності. – 23 грудня 1978.
9. **Іваннікова Л. В.** Григорій Залюбовський (1836–1898) / Л. В. Іваннікова // Народознавство. – 1995. – № 22–23.
10. **Іваннікова Л. В.** Невтомний катеринославський етнограф / Л. В. Іваннікова // Бористен. – 1998. – С. 9–10.
11. **Іваннікова Л. В.** Листи Г. Залюбовського до Я. Новицького (До 170-річчя від дня народження Г. Залюбовського) / Л. В. Іваннікова, Ю. А. Мицик // НТЕ. – 2006. – № 5. – С. 99–105.
12. **Маріна З. П.** Етнографічні студії Г. А. Залюбовського / З. П. Маріна // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті. – Д., 2008. – Вип. 6. – С. 161–171.
13. **Мороз В.** Собирання золотих россыпей / В. Мороз // Днепр вечерний, 10 октября 1989.
14. **Об открытии** в Екатеринославе губернской архивной комиссии // ЕЮЛ. – 1887. – № 23. – С. 222.
15. **Ромашко В. А.** Дослідження могили козака Сіромахи і кладовища другої половини XVIII ст. в с. Миколаївка на Інгульці та деякі питання етнічної історії запорозького козацтва / В. А. Ромашко, З. П. Маріна, С. Л. Фещенко // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Сер. Історія та археологія. – Д., 2008. – Т. 16. – С. 276–299.
16. **Світленко С. І.** Визначні діячі українського національного руху пореформеної доби в Катеринославі / С. І. Світленко // Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження. – Д., 2004. – Вип. 1. – С. 37–52.
17. **Світленко С. І.** Суспільний рух на Катеринославщині у 50–80-х роках XIX століття: [моногр.] / С. І. Світленко. – Д., 2006.
18. **Степовий В.** [Дорошенко Д. І.]. Пам'яті Г. А. Залюбовського, українського етнографа Катеринославщини / В. Степовий [Д. І. Дорошенко] // Дніпрові хвилі. Українська часопись. – 1913. – № 2. – С. 17–19.
19. **Швядько А. К.** Забвению не подлежит (о краеведе Г. А. Залюбовском) / А. К. Швядько // Днепровская правда, 10 апреля 1988.
20. **Школьна О.** Залюбовський Григорій Антонович / О. Школьна // Українська журналістика в іменах. – Вип. 3. – Львів, 1996. – С. 136–137.
21. **Школьна Е. Д.** Становление и развитие системы периодической печати Екатеринославской губернии. 1838–1917 гг. / Е. Д. Школьна. – К., 1997.

Милостивый государь
Борис Дмитриевич!

Сейчас увидел я у В. П. Гегелло «Этнографические материалы», изданные Вами (вып[уски] 1 и 2; последний в «Земском Сборнике Чернигов[ской] Губ[ернии]», 1896 г., №1), и стану просить Вас о высылке мне этих изданий, для чего и прилагаю три рубля (3 р.), как сообщил мне г. Гегелло. К сожалению, до сих пор как об этих изданиях, так и об издании «Земского Сборника Чернигов[ской] губ[ернии]», здесь не имелось надлежащего представления и поэтому эти издания остались здесь совсем недоступными, несмотря на существование в Екатеринославе Городской Общественной Библиотеки, имеющей в числе своих задач сгруппирование всякого рода изданий, относящихся к Южной России.

Из «Земского Сборника» я увидел, что в Чернигове учреждена архивная комиссия. В нашем Екатеринославе давно идут толки об открытии подобной комиссии, но дело не дошло до осуществления лишь потому, что не имелось устава; неизвестно было и то, каким путем всего скорее и удобнее повесть это дело, чтоб можно было достигнуть желаемого. Не найдете ли возможность сообщить мне подробности открытия этой комиссии и пути, которыми пришли к ее открытию? Какими средствами она обладает и как они добываются? Наконец, желательно бы иметь устав ее, и, если имеется, отчет о ее деятельности.

Из «Этнографических Материалов» я нашел немного вещей, записанных и в Екатеринославской губ[ернии]. У меня есть тоже кое-что по этой части, и чтоб ускорить появление ее в свет, я мог бы доставить Вам для помещения в сборнике, если продолжится его издание.

Прошу извинить, что позволил себе беспокоить Вас настоящим письмом, и в оправдание свое привожу то, что такой путь указал мне г. Гегеллай, коему Вы выслали названные издания, и иного пути не дано. Мог бы обратиться к А. Руссову, если бы знал его адрес и был уверен, что это тот самый Руссов, с которым я был знаком когда-то, хотя и не так давно.

Мой адрес: *Екатеринослав*, соб[ственный] д[ом], против
Губ[ернской] Зем[ской] управы,
Григорию Антоновичу *Залюбовскому*.
Прошу принять уверение в моем уважении.
Ваш покорнейший подпись

Надійшла до редколегії 19.06.2014